

УДК 351:354

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ – ПАРЛАМЕНТСЬКА РЕСПУБЛІКА

THE EUROPEAN WAY OF DEVELOPMENT OF UKRAINE – PARLIAMENTARY REPUBLIC

Биркович О.І.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У статті на основі історичного досвіду, аналізу, порівняння, узагальнення наукової сутності феноменів «влада», «держава», «парламент», «президент», «виконавча влада», «судова влада» теоретично запропоновано необхідний майбутній шлях розвитку України.

Ключові слова: правова держава, всеукраїнський референдум, парламент, уряд, президент, судова система, реформи.

В статье на основе исторического опыта, анализа, сравнения, обобщения научной сущности феноменов «власть», «государство», «парламент», «президент», «исполнительная власть», «судебная власть» теоретически предложен необходимый будущий путь развития Украины.

Ключевые слова: правовое государство, всеукраинский референдум, парламент, правительство, президент, судебная система, реформы.

In the article on the basis of historical experience, analysis, comparison, generalization of scientific essence of the phenomena "power", "state", "parliament", "president", "executive power", "department" judicial an author in theory offers the necessary future way of development of Ukraine.

Key words: legal state, all-ukrainian referendum, parliament, government, president, judicial system, reforms.

Постановка проблеми. Сучасні події в Україні за відкритої агресії Російської Федерації та невиконання владою результатів Всеукраїнського референдуму 2001 р. [1] щодо зменшення кількості із 450 до 300 народних депутатів України свідчать про те, що змішана форма правління й постійна боротьба за пост президента – це хибна модель розвитку України.

Метою статті є визначення основних аспектів європейського шляху розвитку України щодо зміни її форми на парламентську республіку та їх обґрунтування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про наявність значної кількості праць, що стосуються системи й механізмів державного управління, вітчизняних і зарубіжних авторів, таких як М. Бойчук [4], К. Грищенко [5], Г. Дворецька [6], М. Калініченко [7], Дж. Кін [8], С. Кириченко [9], С. Макеєв [10], С. Оксамитна [11], Є. Симончук [12], В. Цветков [13] та інші.

Виклад основного матеріалу. Втеча четвертого Президента України за межі держави в Ростов-на-Дону та п'ять місяців життєдіяльності України без глави держави є доказом того, що Україна повинна відмовитись від непотрібних фінансових витрат на утримання Президента України, Адміністрації Президента України, обласних і районних адміністрацій.

Правова держава – це та держава, у якій влада поділяється на законодавчу, виконавчу й судову. Отже, якщо ми рухаємось у напрямі правової держави, нам необхідно ліквідувати президентську вертикаль. Нам необхідно кардинально реформувати саму систему державної влади. Під час Революції гідності в 2014 р. А. Яценюк заявляв: «Ми змінимо систему влади!» Проте, обійнявши посаду Прем'єр-міністра України, він пропонує лише ліквідувати обласні й районні державні адміністрації. На наше переконання, це

тільки слова, допоки в державі не обрали наступного Президента України. Проаналізувавши укази новообраного п'ятого Президента України П. Порошенка після 25 травня 2014 р., можна ще раз переконатись у неефективності й непотрібності нашої державі президентської вертикалі.

Сучасна державна модель України нагадує надзвичайно розбалансовану машину (велику європейську країну), у якій замість «кардинальної заміни агрегатів і спрощення роботи систем» просто «замінюють Іванова на Петрова».

Дійсно, виконавча гілка влади потребує реформування й кардинального скорочення кількості міністерств. Не будемо аналізувати та давати рекомендації щодо того, скільки необхідно залишити міністерств, оскільки це питання потребує спеціального дослідження й наукових висновків. Проте щодо Кабінету Міністрів України впевнено говоримо, що в новому Кабінеті Міністрів України має бути два стратегічні напрями (внутрішньої та зовнішньої політики), а кількість міністерств не повинна перевищувати 10. Виконавча вертикаль влади має сформуватись таким чином: в областях обласні ради створюють обласні виконавчі комітети, у районах, містах, селищах і селах ради формують відповідні виконавчі комітети. Природно те, що зазначені зміни й реформи можна провести лише шляхом всеукраїнського референдуму, оскільки народні депутати є представниками олігархічних кланів, а отже, за зазначені демократичні зміни не проголосують.

Звичайно, нам необхідно реформувати судову систему. Нині розповідають про люстрацію та прийнятий Закон України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні» [2]. Громадськість і ветерани суддівської системи відразу побачили «недосконалості» цього закону, оскільки в нових виборах керівництва суду дозволяється брати участь колишнім головам і заступникам голів судових установ. Зга-

даний закон є неефективним: у судових установах нібито відбулись кардинальні зміни, однак усі попередні керівники судової гілки влади залишилися на своїх місцях [4]. Сьогодні вирішити питання щодо порушення права неможливо навіть для олігархів і політиків, які перебувають в опозиції до влади; що вже говорити про пересічного громадянина. Тому, на наше глибоке переконання, необхідно кардинально змінити саму судову систему та повернути довіру громадян України до неї. У 2010 р. на засіданні Верховної Ради України Голова Верховного Суду України В. Онопенко з парламентської трибуни благав народних депутатів України не знищувати Верховний Суд України, пропонуючи написати заяву про власну відставку. Проте це не допомогло: у 2010 р. Верховний Суд України як найвища судова установа нашої держави перестав існувати. Цей протиправний захід було зроблено для того, щоб Конституційний Суд України працював «у ручному режимі В. Януковича». У зв'язку із цим пропонуємо повернути довіру до Верховного Суду України як найвищої судової інстанції нашої держави та реформувати судову гілку влади. Зокрема, у Верховному Суді України варто створити 6 палат: палату конституційного судочинства (з 15 суддів), палату господарського судочинства (з 15 суддів), палату цивільного судочинства (з 15 суддів), палату кримінального судочинства (з 15 суддів), палату адміністративного судочинства (з 15 суддів) та палату військового судочинства (з 15 суддів). Така пропозиція означає, що в нашій державі буде ліквідовано Конституційний Суд України, Вищий господарський суд України та Вищий адміністративний суд України. Що це дасть Україні? По-перше, довіру, порядок і величезну економію коштів. Таке реформування судової системи має відбутися у м. Києві. По-друге, необхідно провести реформи в областях: має бути ліквідовано апеляційні адміністративні суди та апеляційні господарські суди (які діють в округах для 5–7 областей країни), а їхні функції повернено до апеляційних судів у кожній області. Апеляційні суди кожної області повинні складатись із 5 палат (за аналогією з Верховним Судом України без палати конституційного судочинства). Кожна з 5 палат обласних апеляційних судів має складатись з 11 суддів. В обласних центрах повинні ліквідуватись окружні адміністративні суди, а їхні функції необхідно передати судам першої інстанції. У районних і міських судах мають працювати 4 палати (за аналогією до апеляційних судів в областях без палати військового судочинства). Кількість суддів у міських і районних судах повинна об'єктивно залежати від фактичного навантаження; наприклад, це необхідно визначати пропорційно кількості фізичних (населення) та юридичних осіб, які знаходяться на відповідній територіальній одиниці. Усе запропоноване нами дасть можливість кардинально змінити бюрократичну й складну судову систему, заощадити декілька мільярдів гривень у бюджеті держави щороку, а головне – поверне довіру громадян до судової системи. Найважливішим кроком є намагання зробити

доступним і зрозумілим для громадян, куди та до якого суду потрібно звертатись. Тобто для громадянина важливо подати позовну заяву до суду першої інстанції (районного чи міського суду), а далі суд зобов'язаний вирішити, у якій палаті та за яким законодавством має відбуватись розгляд і правове вирішення самої справи. Це є надзвичайно важливим, оскільки сучасна судова практика свідчить про те, що судді, по-різному «тлумачачи» закони, протиправно відмовляють громадянам у розгляді позовних заяв, вирішують цивільні питання в адміністративних судах або, навпаки, адміністративні питання вирішують у цивільних чи господарських судах, а господарські питання – у судах загальної юрисдикції.

Для реальної довіри громадян до суду пропонуємо внести зміни до статті 197 «Фіксування цивільного процесу» Цивільного процесуального кодексу України [3], зокрема, ввести повне фіксування судового процесу (судових засідань) за допомогою відеофіксування. Ми живемо в XXI столітті, коли звукозаписувальні технічні засоби «Камертон» є застарілими й неефективними.

Ще одним кроком щодо покращення життя українців можна назвати необхідність реформування Верховної Ради України. Вважаємо за доцільне виконати волю українського народу, офіційно закріплену результатом Всеукраїнського референдуму 2001 р., тобто внести зміни до Конституції України й чинного законодавства, яке регулює ці питання, зокрема, встановити чисельний склад Верховної Ради України в кількості 300 народних депутатів України. Необхідною й важливою передумовою є законодавче закріплення питання щодо зняття недоторканості з народних депутатів і суддів в Україні. За умови скорочення кількості міністерств у Кабінеті Міністрів України аналогічно скоротяться кількості і назви комітетів у Верховній Раді України, що у свою чергу приведе до додаткової економії коштів.

Для утвердження демократії в нашій державі вибори народних депутатів і депутатів усіх рівнів мають відбуватись лише за мажоритарною системою за діяльності багатопартійної системи в Україні. Ми повинні «демократизувати» боротьбу партій за владу. Згідно з марксистсько-ленінськими принципами кожна політична партія хоче ототожнити свої ідеї й принципи з прагненнями всього народу, отримати підтримку більшості народу, а отже, здобути владу [7].

Висновок. Політичні партії та українські олігархи мають зблизитись із громадськими організаціями та створити реальне демократичне українське громадянське суспільство [12]. Запропоновані реформи необхідно провести в нашій державі, незважаючи на вимоги сепаратистів, агресію Російської Федерації та зовнішній курс України. Гарант дотримання Конституції України в найкоротші строки має забезпечити проведення зазначених реформ, а після цього – добровільно передати президентські повноваження до Верховної Ради України (300 народним депутатам), зробивши нашу державу парламентською республікою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДжЕРЕЛ:

1. Всеукраїнський референдум 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cvk.gov.ua/pls/r001/webproc0r>.
2. Про відновлення довіри до судової влади в Україні: Закон України від 8 квітня 2014 р. № 188-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 23. – Ст. 870.
3. Цивільний процесуальний кодекс: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 40–41. – Ст. 492.
4. Бойчук М. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії / М. Бойчук. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. – 211 с.
5. Грищенко К. Середня майнова верства як база формування середнього класу в Україні: самоідентифікаційні характеристики / К. Грищенко, Т. Рудницька // Україна – 2002: моніторинг соціальних змін. – К., 2002. – С. 46–59.
6. Дворецька Г. Соціологія: [навч. посібник] / Г. Дворецька. – К., 2002. – 472 с.
7. Калініченко М. Влада громадянського суспільства / М. Калініченко. – Суми: Університетська книга, 2006. – 174 с.
8. Кін Дж. Громадянське суспільство: старі образи, нове обличчя / Дж. Кін. – К., 2000. – 191 с.
9. Кириченко С. Громадянське суспільство і правова держава / С. Кириченко. – К., 1999. – 85 с.
10. Макеєв С. Структурні виміри сучасного суспільства / С. Макеєв. – К., 2006. – 372 с.
11. Оксамитна С. Соціальна стратифікація, мобільність та соціальна ексклюзія / С. Оксамитна // Соціологія, теорія, методи, маркетинг. – К., 2004. – № 3. – С. 209–215.
12. Симончук Е. Середній клас: люди і статуси / Е. Симончук. – К., 2003. – 464 с.
13. Цветков В. Демократія – Управління – Бюрократія: в контексті модернізації українського суспільства / В. Цветков, В. Горбатенко. – К., 2001. – 248 с.